

NORGES HØYESTERETT

Den 4. september 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-01770-A, (sak nr. 2014/805), sivil sak, anke over dom,

Kjell Oluf Kåre Jensen

(advokat Kjetil Krokeide)

mot

Ørjedal Maskin AS

(advokat Hedvig Cecilie Svardal – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bergsjø**: Saken gjelder spørsmålet om det ved salg av en rundballepresse er avgitt en garanti som medfører at selgeren har bevisbyrden for at pressen ikke var mangelfull, jf. kjøpsloven § 21 andre ledd andre punktum.
- (2) Kjell Oluf Kåre Jensen inngikk 27. juli 2012 avtale med Ørjedal Maskin AS om kjøp av en rundballepresse av typen Krone Comprima CV150XC. Kjøpesummen var 710 200 kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var den tredje rundballepressen av merket Krone som Jensen kjøpte fra Ørjedal Maskin AS i løpet av en fireårsperiode. De hyppige utskiftningene skyldtes at Jensen opplevde driftsproblemer. Den nye rundballepressen hadde til dels andre tekniske løsninger enn dem Jensen tidligere hadde eid.
- (3) Kjøpekontrakten 27. juli 2012 inneholder følgende klausul:

"Det garanteres at Rundballepressa fungerer under normale nordnorske høsteforhold inneværende sesong. Handelen omgjøres med en rettfærdig fordeling av påløpte kostnader som bruk, rengjøring og frakter hvis ikke dette skulle stemme."
- (4) Klausulen ble tatt inn etter initiativ fra Jensen på bakgrunn av hans tidligere erfaringer. Han tok rundballepressen i bruk under innhøstingen 2012. Etter produksjon av få baller oppsto det driftsproblemer, og det viste seg at en plate inne i pressen hadde blitt bøyd.

Ørjedal Maskin AS leverte ny plate uten kostnader for Jensen. Noe senere sviktet pressen igjen, denne gangen ved at et belte i ballekammeret røk. Ørjedal Maskin AS reparerte pressen, slik at den på nytt kom i drift noe over en uke senere. Etter produksjon av om lag fem baller begynte pressen å slure. Ballene måtte tvangskjøres ut av kammeret, noe som medførte ekstraarbeid. Jensen produserte 182 rundballer før pressen ble satt bort høsten 2012.

- (5) Kjell Oluf Kåre Jensen sendte 22. september 2012 hevingserklæring til Ørjedal Maskin AS. Da det ikke ble oppnådd enighet mellom partene, tok Jensen ut stevning med krav om heving. Ørjedal Maskin AS fremmet motkrav i tilsvaret, der det ble krevd erstatning for mangler ved innbyttepressen. Alstahaug tingrett avsa 6. juni 2013 dom med slik domsslutning:

"Hovedkravet

1. Ørjedal Maskin AS ved styrets leder frifinnes.
2. Kjell Oluf Kåre Jensen dømmes til innen 2 – to – uker fra dommen er forkynt å betale 78.950 – søttiåttetusennihundreogfemti – kroner til Ørjedal Maskin AS som erstatning for sakskostnader.

Motkravet

1. Kjell Oluf Kåre Jensen frifinnes.
2. Ørjedal Maskin AS ved styrets leder dømmes til innen 2 – to – uker fra dommen er forkynt å betale 6.450 – sekstusenfirehundreogfemti – kroner til Kjell Oluf Kåre Jensen som erstatning for sakskostnader."

- (6) Jensen anket avgjørelsen av hovedkravet til Hålogaland lagmannsrett. Lagmannsretten avsa 10. februar 2014 dom med slik domsslutning:

- "1. Anken forkastes.
2. Kjell Jensen dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å erstatte Ørjedal Maskin AS sakskostnader for lagmannsretten med 121.500 – etthundreogtjueentusenfemhundre – kroner."

- (7) Lagmannsrettens dom er anket til Høyesterett. Anken gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen. Ved ankeutvalgets beslutning 19. mai 2014 ble rettsanvendelsesanken henvist til behandling, mens anken for øvrig ikke ble tillatt fremmet.
- (8) Den ankende part – *Kjell Oluf Kåre Jensen* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (9) Ørjedal Maskin AS har i forbindelse med kjøpet av rundballepressen avgitt en funksjonsgaranti, jf. kjøpsloven § 21 andre ledd. En slik garanti innebærer at selgeren får bevisbyrden for at driftsproblemer som viser seg i garantitiden, ikke skyldes mangler ved salgsgjenstanden. Det er således feil rettsanvendelse når lagmannsretten har bygd avgjørelsen på at Jensen ikke har oppfylt sin bevisbyrde. Vilkårene for å avsi realitetsdom om heving er oppfylt. Subsidiært må lagmannsrettens dom oppheves.
- (10) Den ankende part har lagt ned slik påstand:

"Prinsipalt:

1. **Kjøpet heves.**
2. **Ørjedal Maskin AS dømmes til å betale til Kjell Jensen kr. 775.200,- – syvhundreogsyttifemtusentohundrekroner 0/100 – med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 8. august 2012 til betaling skjer mot tilbakelevering av 1 stk. Krone Comprima CV150XC rundballepresse på Vik i Sortland kommune i rengjort stand.**
3. **Kjell Jensen tilkjennes saksomkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett.**

Subsidiært:

1. **Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves og saken hjemvises til lagmannsretten til fortsatt behandling.**
2. **Kjell Jensen tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett."**

(11) Ankemotparten – *Ørjedal Maskin AS* – har i det vesentlige gjort gjeldende:

(12) Det er ikke avgitt noen funksjonsgaranti ved kjøpet. Slike garantier kan uansett ikke innebære at selgeren får bevisbyrden for at salgsgjenstanden ikke var mangelfull. Tungtveiende samfunnsmessige hensyn taler mot dette. Parallellen til andre rettsområder viser dessuten at lovgiver ville tatt en uttrykkelig bestemmelse om omvendt bevisbyrde inn i lovteksten dersom man ønsket en slik regel.

(13) Ankemotparten har lagt ned slik påstand:

- "1. **Anken forkastes.**
2. **Ørjedal Maskin AS v/styrets leder tilkjennes sakens omkostninger."**

(14) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*

(15) Spørsmålet er om *Ørjedal Maskin AS* har avgitt en garanti som innebærer at selskapet får bevisbyrden for at funksjonssvikten ikke skyldtes at rundballepressen var mangelfull. Jeg tar utgangspunkt i kjøpsloven § 21. Bestemmelsen lyder:

"Ved bedømmelse av om tingen har mangel, skal det tidspunktet da risikoen går over på kjøperen legges til grunn, selv om mangelen først viser seg seinere.

Selgeren svarer også for mangel som oppstår seinere dersom den skyldes kontraktbrudd fra hans side. Det samme gjelder dersom selgeren ved garanti eller på annen måte har påtatt seg ansvar for at tingen vil ha angitte egenskaper eller være egnet til vanlig bruk eller en særlig bruksmåte i et tidsrom etter leveringen."

(16) Første ledd innebærer at mangelsvurderingen som hovedregel tar utgangspunkt i tidspunktet for risikoens overgang, jf. §§ 12 til 16. Etter andre ledd kan selgeren likevel bli ansvarlig for mangler som oppstår senere, blant annet dersom han har påtatt seg en garanti eller lignende tilsikring. Inn under denne bestemmelsen går de såkalte funksjonsgarantiene, jf. blant annet Hagstrøm, Obligasjonsrett, 2. utgave, 2011 side 401 og Bergem med flere, Kjøpsloven 1988 og FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsekjøp med kommentarer, 3. utgave, 2008 side 114.

- (17) I vår sak har Ørjedal Maskin AS gitt en garanti om at rundballepressen vil fungere "under normale nordnorske høsteforhold". Garantien er tidsbegrenset til "inneværende sesong". Jeg ser dette som en typisk funksjonsgaranti som omfattes av kjøpsloven § 21 andre ledd, se beskrivelsen av slike garantier i Ot.prp. nr. 29 (1988–1989) Om lov om håndverkertjenester m.m. for forbrukere side 85 og Hagstrøm, Obligasjonsrett, 2. utgave, 2011 side 401–402. Det følger direkte av ordlyden i andre ledd at tidspunktet for mangelsvurderingen dermed utskytes. Spørsmålet er om § 21 andre ledd også må forstås slik at Ørjedal Maskin AS får bevisbyrden for at pressen var kontraktsmessig.
- (18) Jeg ser først på situasjonen før kjøpsloven 1988. Det synes da å ha vært en alminnelig oppfatning at en garanti av denne art innebærer at bevisbyrden går over på selgeren. Her viser jeg først til Rt. 1931 side 1065, der Høyesterett i det vesentlige sluttet seg til begrunnelsen i de tidligere instansene i en sak om mangler ved en lekter. Underretten hadde her uttalt:
- "Og i nærværende tilfelle finner retten, at bevisbyrden maa paahvile selgeren, ..., naar man som her har en uttrykkelig garanti fra selgeren om, at lekteren er tett og ikke lider av skjulte feil,..."**
- (19) Ole Lund, Enkelte kjøpsrettslige spørsmål, Tfr1963 side 303 flg. bygger på side 313 på samme rettsoppfatning. Det gjør også Eidsivating lagmannsrett i en avgjørelse i RG 1968 side 638. Jeg viser endelig til en voldgiftsdom inntatt i Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender 1979 side 231, der professor Brækhus var rettens formann. Her heter det:
- "Selgeren av et garantert maskinanlegg har efter vanlig lære bevisbyrden for at feil ved anlegget som viser seg i løpet av garantiperioden, ikke skyldes mangler som forelå allerede ved leveringstiden. Garantien omfatter m.a.o. også uoppklart svikt og feilfunksjonering."**
- (20) Kjøpsloven 1988 endret ikke denne rettsstilstanden – i Ot.prp. nr. 80 (1986–1987) side 64 heter det at kjøpsloven § 21 ikke innebærer realitetsendring i forhold til § 44 i kjøpsloven 1907. En entydig juridisk teori legger da også til grunn at en funksjonsgaranti innebærer at bevisbyrden går over på selgeren. Jeg viser til Krüger, Norsk kjøpsrett, 4. utgave, 1999 side 204, Hagstrøm, Obligasjonsrett, 2. utgave, 2011 side 401 og Selvig, Kjøpsrett til studiebruk, 3. utgave, 2006 side 352. I Selvigs fremstilling uttrykkes regelen slik:
- "Hovedregelen er at mangler oppstått i garantitiden, antas å omfattes av garantien med mindre selgeren beviser at de skyldes uforsvarlig bruk, hendelig uhell eller andre forhold som garantien ikke dekker mot ..."**
- (21) Kjøpsloven § 21 bygger på artikkel 36 i FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsekjøp (CISG), jf. Ot.prp. nr. 80 (1986–1987) side 64. Utenlandsk juridisk teori legger til grunn at bevisbyrden går over på selgeren dersom han har avgitt en garanti som omfattes av artikkel 36. Jeg finner det tilstrekkelig å vise til Ramberg/Herre, Internationella köplagen (CISG), En kommentar, tredje opplagan, 2009 side 256, Schlechtriem, The Seller's Obligations Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, publisert i Galston & Smit ed., International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 1984 side 6–25 og Bianca i Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law, 1987 side 286.

- (22) Etter dette finner jeg det klart at en funksjonsgaranti fra selger ikke bare innebærer en forskyvning av tidspunktet for mangelsvurderingen. Kjøpsloven § 21 andre ledd må forstås slik at selgeren også får bevisbyrden for at salgsgjenstanden ikke var mangelfull. Selgeren må med andre ord sannsynliggjøre at funksjonsfeil i garantitiden skyldes feil bruk eller andre forhold som garantien ikke dekker mot.
- (23) Med dette som utgangspunkt går jeg over til å vurdere lagmannsrettens rettsanvendelse. I dommen uttaler lagmannsretten at den finner det uklart hvordan den avgitte garantien skal fortolkes. Videre heter det:
- ”Lagmannsretten finner det imidlertid uansett klart at garantien ikke røkkes ved det rettslige utgangspunktet at det er kjøper som har bevisbyrden for at det foreligger en mangel.”**
- (24) Lagmannsretten går deretter over til å drøfte om Jensen "har ført tilstrekkelig bevis for at det foreligger feil ved den pressa som ble levert". Senere bemerker retten at den "ikke [kan] se bort fra at de vanskelighetene som oppstår har kommet som en følge av feil eller svakheter ved håndteringen av maskinen". Konklusjonen er at Jensen "ikke [har] ført tilstrekkelig bevis for at pressen ikke fungerer i tråd med avtalen". Jeg finner det etter dette klart at lagmannsretten har lagt bevisbyrden på Jensen som kjøper. Av min gjennomgåelse fremgår at det er feil rettsanvendelse.
- (25) Slik jeg ser det, har ikke Høyesterett et forsvarlig grunnlag for å avsi dom om realiteten, se tvisteloven § 30-3 jf. § 29-23 fjerde ledd. Hevingsspørsmålet bør derfor vurderes på nytt av lagmannsretten. Lagmannsrettens dom med hovedforhandling blir etter dette å oppheve.
- (26) Den ankende part har krevd sakskostnader for Høyesterett med 122 244 kroner, hvorav salæret utgjør 89 100 kroner. Kravet tas til følge.
- (27) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.
  2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Ørjedal Maskin AS til Kjell Oluf Kåre Jensen 122 244 – etthundreogtjue tusentohundreogførtifire – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dommen.
- (28) Dommer **Kallerud:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (29) Dommer **Øie:** Likeså.
- (30) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (31) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(32) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Ørjedal Maskin AS til Kjell Oluf Kåre Jensen 122 244 – etthundreogtjue tusentohundreogførtifire – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dommen.

Riktig utskrift bekreftes: